

Βιοματικό Σεμινάριο:

Αλκοόλ 18+: Συμμαχία πρόληψης της κατανάλωσης αλκοόλ από ανηλίκους

Στο πλαίσιο του 27^{ου} Συνεδρίου της Εταιρίας Κοινωνικής Παιδιατρικής και Προαγωγής της Υγείας, (Σπάρτη-Μονεμβασιά, 9-10/10/2015), πραγματοποιήθηκε το βιοματικό σεμινάριο: «*Αλκοόλ 18+: Συμμαχία πρόληψης της κατανάλωσης αλκοόλ από ανηλίκους*», με στόχο να διερευνήσει τις δυνατότητες συνεργασίας όσων εμπλέκονται και επηρεάζουν τις αποφάσεις του ανήλικου σχετικά με την κατανάλωση αλκοόλ, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος, είτε αποτρέποντας είτε καθυστερώντας την κατανάλωση αλκοόλ πριν τα 18.

Στην προετοιμασία του σεμιναρίου έγινε πρόσκληση φορέων από όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς ειδικότερα της πόλης της Σπάρτης και προετοιμάστηκε από την Εταιρία σε συνεργασία με τους διαμεσολαβητές το υλικό και το πλαίσιο της συζήτησης. Για τους σκοπούς του σεμιναρίου, έγινε 5λεπτη εισήγηση από την κα Μυλωνά, Πρόεδρο του ΙΟΑΣ «Πάνος Μυλωνάς» και οι 30 συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες με ειδικότερο αντικείμενο να συζητήσουν τους παράγοντες που επηρεάζουν την κατανάλωση αλκοόλ από ανηλίκους από πλευράς α) Οικογένειας/Σχολείου/Συνομηλίκων, β) Πολιτείας και φορέων Υγείας και γ) ΜΜΕ, Βιομηχανίας και ΜΚΟ. Σε κάθε ομάδα ορίστηκε επιστημονικός γραμματέας επιφορτισμένος με την καταγραφή των κύριων σημείων της συζήτησης και την παρουσίαση τους στην ολομέλεια μετά από συναίνεση των συμμετεχόντων της ομάδας.

Ειδικότερα, τα πρακτικά παρουσιάζονται παρακάτω ανά ομάδα εργασίας:

Α. Οικογένεια-Σχολείο-Συνομήλικοι:

Συντονιστής της ομάδας Γ. Μακρής, Κοινωνιολόγος και Εκπαιδευτής ΙΟΑΣ «Πάνος Μυλωνάς»

Επιστημονικός Γραμματέας: Κ. Μίχας, Γενικός Ιατρός - Κέντρο Υγείας Κύμης

Συμμετείχαν ιατροί, εκπαιδευτικοί, γονείς και φοιτητές, οι οποίοι κατέθεσαν βιοματικές εμπειρίες και επακόλουθες προτάσεις σε θέματα που εισηγήθηκε ο συντονιστής. Τα θέματα που τέθηκαν υπό τη μορφή ερωτήσεων ήταν οι φραγμοί και διευκολυντικοί παράγοντες στη συνεργασία "Οικογένεια- Σχολείο- Συνομήλικοι" με στόχο την ενδυνάμωση της ψυχικής ανθεκτικότητας των ανηλίκων στην κατανάλωση αλκοόλ αλλά και οι φραγμοί και διευκολυντικοί παράγοντες στη συνεργασία των πιο πάνω φορέων με τις δυο άλλες ομάδες φορέων της ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ (Πολιτεία/Φορείς Υγείας, Βιομηχανία, ΜΜΕ, ΜΚΟ).

Τα μέλη της ομάδας συμμετείχαν στη συζήτηση διαδοχικά με σύντομες τοποθετήσεις οι οποίες προέρχονταν από βιωματικές εμπειρίες και επίσης τοποθετούνταν με αντίστοιχες προτάσεις. Περιληπτικά προτάθηκαν:

- Καθιέρωση στοιχείων υγιεινού τρόπου ζωής στα μαθήματα του εκπαιδευτικού προγράμματος, όπου θα περιλαμβάνεται και η ανάγκης αποφυγής χρήσης αλκοόλ
  - Ενσωμάτωση του θέματος στα προγράμματα αγωγής υγείας από το νηπιαγωγείο και την πρώτη τάξη του δημοτικού.
  - Επικοινωνία του σχολείου με κοινωνικές υπηρεσίες σε περίπτωση ανίχνευσης αλκοολισμού στους γονείς για προστασία του παιδιού.
  - Ενημέρωση των γονέων από τους εκπαιδευτικούς της τοπικής κοινωνίας με απώτερο σκοπό τη βελτίωση επικοινωνίας γονέα-εφήβου
  - Προώθηση ερωτηματολογίων σε γονείς για ανίχνευση συμπεριφορών ή αρνητικών μοντέλων που μπορεί να επηρεάζουν το παιδί ως προς την κατανάλωση αλκοόλ
  - Οι εκπαιδευτικοί μπορεί να αποτελέσουν οι ίδιοι αρνητικά πρότυπα αν καταναλώνουν αλκοόλ σε σχολικούς χώρους ή σχολικές δραστηριότητες
  - Η προσέγγιση των εφήβων για διερεύνηση των αιτιών που τους οδηγούν στο αλκοόλ χρειάζεται να είναι φιλική και εμπιστευτική
  - Προώθηση αθλητισμού και εναλλακτικών μοντέλων θετικού τρόπου ζωής, όπως η ενασχόληση με μουσική και τέχνες ως αντίβαρο ανθυγιεινών συνηθειών, όπως η κατανάλωση αλκοόλ για διασκέδαση
  - Προώθηση μη αλκοολούχων ποτών στη διοργάνωση «χοροεσπερίδων», που πραγματοποιούνται στο σχολικό περιβάλλον με ευγενείς σκοπούς, όπως π.χ. για τη συλλογή χρημάτων για σχολική εκδρομή
- Παράλληλα συζητήθηκαν οι παράγοντες που δυσχεραίνουν τη συνεργασία οικογένειας-σχολικού περιβάλλοντος-συνομήλικων για την αποφυγή κατανάλωσης αλκοόλ και οι οποίοι περιλαμβάνουν:
- Προβολή στην τηλεόραση, στο ραδιόφωνο και το διαδίκτυο αρνητικών προτύπων ως προς την κατανάλωση αλκοόλ με έμμεσα διαφημιστικά μηνύματα
  - Αποφυγή προβολής από τα ΜΜΕ θετικών προσπαθειών με στόχο την αποφυγή κατανάλωσης αλκοόλ και πρόληψη τροχαίων ατυχημάτων
  - Η οικονομική κρίση καθιστά δυσχερέστερη την οργάνωση τέτοιου είδους στρατηγικών

B. Πολιτεία & Φορείς Υγείας

Συντονιστής της ομάδας: Θ. Θωμόπουλος, Ιατρός - Ειδικευόμενος Παθολογίας, Υπ. Διδάκτωρ Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ

Επιστημονική Γραμματέας: Άννα Ηλιοπούλου, Ιατρός - Ειδικευόμενη Παιδιατρικής

Ο συντονιστής αναφέρθηκε στο υφιστάμενο νομικό πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο απαγορεύεται σε ανηλικούς η είσοδος και παραμονή καθώς και η οποιασδήποτε μορφής απασχόληση σε κέντρα διασκεδάσεως και αμιγή μπαρ, καθώς και η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών σε όλα τα δημόσια κέντρα, εξαιρουμένων των περιπτώσεων των ιδιωτικών εκδηλώσεων, καταλήγοντας στο γεγονός ότι παρά την ύπαρξη πλαισίου, η νομοθεσία πρακτικά δεν εφαρμόζεται. Τα παρακάτω ερωτήματα τέθηκαν στους συμμετέχοντες:

1. Για ποιους λόγους δεν εφαρμόζεται η νομοθεσία ?
2. Με ποιους τρόπους θα μπορούσαν οι Φορείς Υγείας και η Πολιτεία να συμβάλουν στην πρόληψη της κατανάλωσης αλκοόλ και πώς οι παραπάνω φορείς θα μπορούσαν να αναπτύξουν ευρύτερη συνεργασία με τις άλλες ομάδες φορέων της ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ?

Οι τοποθετήσεις των μελών της ομάδας σε καθένα από τα παραπάνω ερωτήματα συνοπτικά ήταν:

1. *Λόγοι για τους οποίους η νομοθεσία δεν εφαρμόζεται*
  - Πρακτικώς ανύπαρκτοι ελεγκτικοί μηχανισμοί
  - Εύκολη πρόσβαση ανηλικών σε πολλαπλά σημεία πώλησης αλκοόλ (π.χ. περίπτερα)
  - Γενικότερη νοοτροπία του ελληνικού λαού αναφορικά με το βαθμό τήρησης των νόμων
  - Πολιτισμικοί λόγοι σύνδεσης αλκοόλ με την κοινωνική ζωή (π.χ. συσχέτιση χαρμόσυνων/λυπηρών γεγονότων με κατανάλωση αλκοόλ)

Συμπερασματικά, είναι εξαιρετικά δύσκολο να επαφίεται κανείς στην εφαρμογή της νομοθεσίας στη φάση αυτή.
2. *Οι Φορείς Υγείας και η Πολιτεία μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη της κατανάλωσης αλκοόλ και να αναπτύξουν ευρύτερη συνεργασία με τις άλλες ομάδες φορέων της ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ με:*
  - Συμμετοχή υγειονομικών φορέων στο σχεδιασμό και την εκπαίδευση στην αγωγή υγείας στα σχολεία σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς
  - Επισκέψεις φορέων υγείας σε σχολεία για ενημέρωση για τις συνέπειες της χρήσης αλκοόλ (π.χ. επίδειξη video με άτομα σε κατάσταση μέθης και συνέπειες σε τροχαία)
  - Σύσταση ομάδας δράσης, η οποία θα εστιάζει σε κάθε σχολείο μετά τη θεωρητική ενημέρωση σε περαιτέρω πρόσφορες δραστηριότητες εμπέδωσης γνώσεων π.χ. μέσω θεατρικών δρώμενων

- Σχεδιασμός και διεξαγωγή βιωματικών σεμιναρίων σε σχολεία προάγοντας τη συμμετοχή και τη συζήτηση μεταξύ των νέων (π.χ. διήγηση εμπειριών που τους ανέφεραν φίλοι) σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις από τους φορείς υγείας με στόχο την προώθηση των κατάλληλων προτύπων
- Δεδομένου του καταλυτικού ρόλου των συνομηλίκων στη διαμόρφωση προτύπων, είναι σημαντική η συμμετοχή υγειονομικών φορέων στην ενθάρρυνση ομάδων νέων για δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου μέσω εναλλακτικών δραστηριοτήτων (π.χ. άσκηση, μουσική, χορός)
- Προγράμματα ενημέρωσης οικογενειών από υγειονομικούς φορείς σε επίπεδο δήμων/κοινοτήτων/συναντήσεων συλλόγων γονέων μέσα από τα οποία θα αναλύονται οι κίνδυνοι που συνεπάγεται η κατανάλωση αλκοόλ (π.χ. τροχαία ατυχήματα) και θα επισημαίνεται η ανάγκη υιοθέτησης κανόνων και προβολής κατάλληλων προτύπων κατανάλωσης (π.χ. να αποθαρρύνονται τα πάρτυ γενεθλίων του ανηλικού σε νυχτερινό κέντρο όπου διατίθεται αλκοόλ, να περιορίζεται η κατανάλωση αλκοόλ στις κοινωνικές εκδηλώσεις της οικογένειας κ.λ.π.)
- Η Πολιτεία δεν διαφαίνεται ότι μπορεί να διαδραματίζει καθοριστικό αυτοδύναμο ρόλο στην πρόληψη της κατανάλωσης αλκοόλ από ανηλικούς καθώς δεν είναι επιθυμητή η στοχοποίησή της από τους εφήβους. Ωστόσο σημαντικός είναι ο ρόλος της σε συνεργασία με τους Φορείς Υγείας στο πλαίσιο ενίσχυσης των παραπάνω δράσεων. Επίσης, η Πολιτεία σε συνεργασία με τους φορείς υγείας, τα ΜΜΕ και τη βιομηχανία θα μπορούσε να συμβάλει στην προώθηση μέτρου για την προσθήκη προειδοποιήσεων στις ετικέτες των αλκοολούχων ποτών σχετικά με τις επιπτώσεις του αλκοόλ για την υγεία.

Γ. ΜΜΕ, Βιομηχανία και ΜΚΟ

Συντονίστρια της ομάδας: Β. Δανέλλη-Μυλωνά, Πρόεδρος ΙΟΑΣ «Πάνος Μυλωνάς»

Επιστημονική Γραμματέας: Σοφίκα Παπανικολάου, Γενική Διευθύντρια ΕΝ.Ε.Α.Π.

- Επειδή οι απαγορεύσεις και η αστυνόμευση δεν επαρκούν για την αποτροπή των ανηλικών από το να καταναλώνουν αλκοόλ αναγνωρίστηκε ως καθοριστικός ο ρόλος των ΜΜΕ και των ΜΚΟ για την ενημέρωση και τη διαμόρφωση των στάσεων των ανηλικών και της οικογένειας. Τα ΜΜΕ μπορούν να συμβάλλουν είτε με έμμεση διαφήμιση όπου να προβάλλουν την υπεύθυνη κατανάλωση ή και με την προβολή θετικών προτύπων που επηρεάζουν τους ανηλικούς και προβάλλουν γενικώς την αυτοδέσμευση σε ασφαλείς συμπεριφορές. Από τη διεθνή πρακτική είναι φανερό ότι οι ΜΚΟ έχουν πολλά να προσφέρουν
- Ο ρόλος της βιομηχανίας χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα σημαντικός. Η βιομηχανία διαθέτει αφενός την απαραίτητη εμπειρία και πρόσβαση σε διεθνή προγράμματα ενημέρωσης και πρόληψης και

αφετέρου την πρόθεση να συμβάλλει στην αποτροπή ή καθυστέρηση των ανηλίκων από την κατανάλωση αλκοόλ. Άμεσα και έμμεσα απασχολούνται 25.000 άτομα στο χώρο των αλκοολούχων ποτών, οι οποίοι θα μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ενημέρωση των ενηλίκων και των γονέων.

- Οι επαγγελματίες του κλάδου και σε τοπικό επίπεδο θα μπορούσαν να συνεισφέρουν εποικοδομητικά στην αποτροπή των ανηλίκων από την κατανάλωση αλκοόλ, καθώς και στην εκπαίδευση των γονέων και των παιδιών για τις επιπτώσεις της κατανάλωσης αλκοόλ από ανηλίκους.
- Είναι απαραίτητο να υπάρχει κοινωνική συναίνεση και συνεργασία ανάμεσα στη βιομηχανία, τα ΜΜΕ και τα NGOs, καθώς και συνεργασία και με όλους τους φορείς που μπορεί να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των ανηλίκων, όπως την οικογένεια, το σχολείο, τους συνομηλίκους αλλά και την Πολιτεία και τους Φορείς Υγείας.

Τα συμπεράσματα παρουσιάστηκαν στην ολομέλεια και οι φορείς από τη Σπάρτη μέσα από το νέο Παράρτημα της Ελληνικής Εταιρίας Κοινωνικής Παιδιατρικής και Προαγωγής της Υγείας δεσμεύτηκαν να ξεκινήσουν δράσεις υλοποίησης της Συμμαχίας.